

Пословница за културно-уметничке приредбе  
Министарства просвете НР Србије

---

ДВОРАНА КОЛАРЧЕВОГ НАРОДНОГ УНИВЕРЗИТЕТА

Четвртак 7-IV-1949 г.

Почетак у 20 часова

# КОНЦЕРТ

# ЈЕЛЕНЕ НЕНАДОВИЋ

КЛАВИР — БЕОГРАД

Програм:

1. J. S. Bach: PARTITA c-moll  
Grave — Andante — Fuga — Allemande —  
Courante — Sarabanda — Rondo — Capriccio
2. Три стара португалска мајстора  
Frei Jacinto: TOCCATA d-moll  
Carlos Seixas: TOCCATA e-moll  
Sousa Carvalho: TOCCATA g-moll
3. L. v. Beethoven: SONATA d-moll, дело 31 бр. 2  
Largo — Allegro  
Adagio  
Allegretto
4. J. Brahms: ДВА ИНТЕРМЕЦА дело 118  
РАПСОДИЈА g-moll
5. J. Бандур: ТУЖНА РЕКА
6. С. Рахмањинов: ДВА ПРЕЛУДИЈУМА  
Menuetto  
Andante
7. И. Стравински: ИГРА из балета „Жар птица“

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750) претставља врхунац и синтезу свега што је у музичкој уметности пре њега створено. Његова се величина огледа не само у недостижном композиционом мајсторству, него и у томе што је у строгост и укоченост ондашњег вишегласног стила унео максималну изражајност, непосредну и пуну живота и убедљивости. Музички облик фуге, најсавршенији облик вишегласног изражавања довео је до највећег и најсјајнијег степена развоја. Партита је уствари исто што и свита тј. низ стилизованих игара повезаних у целину тиме што су у истом тоналитету. На почетку партите обично се као увод налази прелудијум који се некад назива и „симфонија“ или „фантазија“. Бах је написао шест партита за клавир које сачињавају део прве свеске збирног дела названог „Clavierübung“. Партита у c-molu друга је у низу тих дела. После уводног става (симфонија) широки темпо grave adagio доводи до покретљивијег andante и завршава цео уводни став двогласном фугом (allegro). Затим долазе ставови — игре: „allemande“ у мирном темпу, „courante“ мало живље, затим „sarabanda“ умереног тока, живи „rondo“ и весели „capriccio“.

Португалска музика развијала се у XVII а нарочито у XVIII веку са ослоном на музику нарочито романских народа. Дела која се данас изводе створили су уметници који припадају XVIII веку.

JOAO DE SOUSA CARVALHO био је један од најистакнутијих композитора у Португалији. Био је учитељ лисабонског композитора Маркоса Португалског познатог по томе што је написао око десет опера на португалске и италијанске текстове. Сам Carvalho створио је оперска дела, духовну музику и дела за клавсен. Умро је 1793 године.

CARLOS SEIXAS i FREI JACINTO су композитори за клавсен који су стајали под снажним утицајем Доменика Скарлатиа. Од тих трију португалских уметника изводе се три токате, композиције написане искључиво за инструменте са диркама, код којих се тематика оснива на брзим померањима кратких нотних вредности; у старијим токатама појављују се и кратки ставови написани у стилу фуге, али они нису битни за специфичност токате.

Соната дело 31 бр. 2 у d-molu највећег музичког ствараоца свих времена и народа LUDWIG van BEETHOVEN-а (1770-1827) дело је које се причињава као туробна визија, пуна немира и страве.

Први став започиње тајанственим разложеним акордом дубоких тонова; брзо наилази кретање кратких нота тражећи неко смирење, које долази у облику дугог акорда на петом тону лествице. И поновно започиње иста игра док се коначно не развије главна тема пуна тескобе и немира. Ни споредна тема која се такође развија у кратким нотама не доноси смирење. Тек кад се појаве акорди који се разлажу од дубоких према вишим тоновима изражајности јавља се осећај неког мира, но тај мир који је у себи и неку тајанственост. Ескобни дух влада и целим спроводним делом који је изграђен на мотивима главне теме. Појављује се рецитатив који делује као неки болан уздах. Све даље развија се овај став, а коначно заврши са дубоким тамним тоновима d-mola као неки тајанствени упитник. Други став — Adagio — диван је у свом узвишеном миру. Дубоким акордима В-дура одговара кратки мелодиски мотив у високим тоновима, док се из тих елемената не развије лепа кентилена тема у F-дуру. Из тог тематског материјала изграђује се цео овај став као узвишена песма у тоновима. Читав низ звучних боја, отвара се пред духовним оком слушаоца; као да је из клавирских дирки оживео читав оркестар; и изражајност виолине и прозирност звука обое, мичи склад акорда рогова и судбинска одмереност ритмичких мотива тимпана. Трећи став делује као неки сабласни нокурно, сачињен од кратких мотива брзих тонова који јуре напред без циља и без задржавања. Нека монотонија притискује став; оживљују га тек динамички контрасти тако да нам он изгледа као нека фантастична игра светлости и сенки.

JOHANNES BRAHMS (1833-1897) је снажна личност немачког музичког стварања у другој половини XIX века. Његов уметнички профил може се означити појмом „неокласицизам“. Он не иде стазма којима су музику онога доба повели Hector Berlioz, Franz List i Richard Wagner, него се враћа у бетовенско и предбетовенско доба и гледа у чврстину музичке архитектуре јак ослонац за самосталност музичке уметности и њену еманципацију од изванмузичких елемената. У традиционалне музичке облике он уноси нов — романтички садржај. У брамсовим делима налазе се често архаични хармонички елементи који се додирују с његовим новим хармонским комбинацијама. Његово се стварање протеже на све врсте музичких дела осим сценских. Он је снажан симфоничар, дао је јака и импресивна дела у области клавирске и камерне музике, а створио је и читав низ дела на подручју музичке лирике наглашујући баш у тој врсти једноставност изрази и ослањајући се на народни дух и изражаваће. Интермеци који се данас изводе, су из његовог дела 118. Тај циклус дела има шест ставова (четири интермеца, једну баладу и једну романсу). Ови интермеци су лирски комади мисаоне садржине. Рапсодија дело 79 бр. 2 звучи као нека балада (могла би и тако да се назове) и изриче музичке мисли на миран приповедачки начин.

СЕРГЕЈ РАХМАЊИНОВ знаменит је руски композитор и пианист (1873-1936) Написао је две опере („Алеко“, „Франческа да Римини“), четири клавирска концерта, две симфоније, сонату за клавир и виолончело и много мањих клавирских форми. Баш у тим клавирским мањим композицијама дао је фину и проосећану музику.

ИГОР СТРАВИНСКИ (1882) спада међу највеће и најинтересантније музичке ствараоце нашег времена. У својим делима спојио је призивак и дух руске мелодике са изванредним, раскошним оркестарским ефектима, бриљантном и духовитом инструментацијом. Његови балети „Петрушка“ и „Жар птица“ изведени су са огромним успехом на свим сценама широм света. Игра која се изводи је клавирска прерада из оркестарске партитуре балета „Жар птица“.

ЈОВАН БАНДУР (1890) композитор је већих оркестарских и вокалних облика; прошле сезоне изведене су његове композиције „Поема 1941“ и „Југословенска партизанска рапсодија“. Ове кантате претстављају два дела замишљене Трилогије. Први део ове Трилогије, Симфонију у С-дуру која је већ пре рата конципована, довршава сада композитор.

Клавирска композиција „Тужна река“ написана је за време окупације. Њу је инспирисала помисао на наше реке по којима су тада пловили бродови са туђинским заставама. Иако углавном мирна и сетна у свом уједначеном току, она доноси и моменте побуне и отпора које је композитор осећао.



